

Odklony v trestním řízení se zvláštním zaměřením na dohodu o vině a trestu

Abstrakt

Tématem předkládané rigorózní práce jsou odklony v trestním řízení, a to se zvláštním zaměřením na institut dohody o vině a trestu. V obecné rovině lze říci, že tyto procesní alternativy ke klasickému průběhu řízení v současné době představují velmi aktuální a dynamicky se rozvíjející problematiku, jenž sice častokrát budí kontroverze, zároveň však jejím prostřednictvím dochází k modernizaci tuzemského trestního procesu. Odklony totiž neslouží pouze jako prostředek racionalizace trestního řízení, nýbrž v sobě taktéž odrážejí zásady a ideje restorativní justice, jenž je stále častěji zmiňována jako směr, kterým by se česká trestní politika mohla do budoucna ubírat. Cíl rigorózní práce spočívá v komplexním náhledu na tyto alternativní způsoby vedení trestního procesu, a to s detailním zaměřením na institut dohody o vině a trestu včetně jeho kritického zhodnocení, uvedení problematických aspektů v teorii i praxi a navržení možných změn *de lege ferenda*.

První část rigorózní práce se soustředí na představení konceptu restorativní justice, tj. jeho vývoje, základních principů i forem, v jakých je využíván v zahraničních právních úpravách a zejména pak v tuzemské trestněprávní praxi. Jedná se o nedílnou součást probíraného tématu, neboť restorativní justici lze označit za východisko alternativních řešení trestních věcí.

Druhá část rigorózní práce se věnuje pojmu a základní charakteristice institutu odklonu, a to včetně jeho vztahu k základním principům trestního procesu. Ačkoliv odklon jako takový nelze jednoznačně definovat vzhledem ke skutečnosti, že pojem není legálně zaveden v žádném trestním předpise a na jeho přesném vymezení se neshodne ani doktrína, v rigorózní práci je k němu přistupováno v jeho nejobecnějším pojetí jako k procesní alternativě ke klasickému průběhu trestního řízení. V tomto duchu lze pod tento pojem podřadit podmíněné zastavení trestního stíhání, podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, narovnání, dohodu o vině a trestu, odstoupení od trestního stíhání a trestní příkaz, přičemž všechny tyto instituty (vyjma dohody o vině a trestu) jsou ve druhé části práce stručně představeny a charakterizovány.

Třetí stěžejní část rigorózní práce se zabývá nejprve samotnou podstatou, smyslem a účelem institutu dohody o vině a trestu včetně jeho zařazení do systému odklonů v rámci tuzemského trestního procesu. Představen je taktéž poměrně turbulentní vývoj a hned několik pokusů o zakotvení tohoto svým charakterem konsenzuálního typu trestního řízení. Největší pozornost je v této části věnována detailnímu rozboru a analýze právní úpravy institutu dohody

o vině a trestu de lege lata včetně uvedení nejvýznamnějších novel, které za dobu fungování institutu poměrně značně pozměnily jeho charakter i způsob využití v praxi.

Ve čtvrté části rigorózní práce jsou předesťeny úvahy nad tím, jakým způsobem se institut dohody o vině a trestu za své zhruba desetileté fungování zařadil do systému alternativních řešení trestního procesu, tj. jak je v porovnání s ostatními odklony využíván a jaké jsou jeho teoretické i aplikační problémy v praxi. Podrobněji se autorka zabývá zejména možnou kolizí dohody o vině a trestu se základními zásadami trestního procesu typickými pro kontinentální systém práva, dále polemikou nad tím, zda je institut schopen naplnit účel trestu, či jaký je jeho vztah s konceptem restorativní justice. Konkrétní rozebrané problematické aspekty, jež vyvstaly při aplikaci institutu v praxi, jsou doprovázeny návrhy de lege ferenda, které by potenciálně mohly přispět k zefektivnění právní úpravy.

Poslední pátá část rigorózní práce je za účelem komplexního náhledu na celou problematiku zaměřena na komparaci ze zahraniční právní úpravou, v rámci které autorka uvádí stručný přehled jednotlivých typů dohodovací řízení v některých evropských zemích. Zvláštní důraz je kladen na institut dohody o vině a trestu ve slovenském trestním procesu, a to zejména vzhledem k zásadnímu vlivu, jaký tato právní úprava měla na českého zákonodárce.

Klíčová slova: [restorativní justice, odklon, dohoda o vině a trestu]